

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในกรุงเทพมหานคร
ตามยุทธศาสตร์ที่ 2

Guidelines for developing the quality of life and environment of communities
in Bangkok According to strategy 2

อัญชลี นรินทร* ตระกูล มีชัย** กนก เฟ่งจินดา*** และ นิวัฒน์ วิจิตรกุลสวัสดิ์****

Anchalee Narintorn* Trakoon Meechai** Kanok Phen-gin-da*** and Niwarat Wijitkulsawat****

มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต*

Rattana Bundit University*

Received March 3, 2024 Revise March 3, 2024 Accepted April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร, 2) ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ และ 3) หาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของประชาชนชุมชนในกรุงเทพมหานคร รูปแบบการวิจัยแบบผสานวิธี ใช้แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัยคือ 8 เขตในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมี 2 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นประธานชุมชน หรือกรรมการชุมชนในกรุงเทพมหานคร และแบบที่ 2 ประชาชนในพื้นที่โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือการวิจัย คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครของภาพรวมทุกด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนในกรุงเทพมหานคร มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนในกรุงเทพมหานครของภาพรวมทุกด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) สรุปสมมติฐานที่ประชาชนชุมชนกรุงเทพมหานครที่มีเพศต่างกัน มีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนประชาชนชุมชนกรุงเทพมหานครที่มีอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; การพัฒนาคุณภาพชีวิต; การพัฒนาชุมชน; คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the level of opinions of the community on the development of the quality of life and the environment in Bangkok; 2) to study and compare the opinions of the community on the development of the quality of life and the environment in Bangkok, Classified according to demographic characteristics and 3) to find ways to develop the quality of life and environment of communities in Bangkok. Integrated research model use the concept of quality of life development as the research framework. The research area are 8 districts in Bangkok. The sample group has 2 types: Type 1, where the main informants are community presidents or community committee members in Bangkok, totaling 8 people, and Type 2, 400 people in the area, using simple random sampling. Research tools are 1) questionnaire 2) interview form. Data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. Qualitative research section Analyze the content and write a descriptive narrative. The results of the research found that 1) The level of opinions regarding the development of the quality of life and environment in Bangkok in all aspects is at a high level. 2) The development of the quality of life of the people in Bangkok. There is a high level of opinion regarding the quality of life of the people in the community in Bangkok in every aspect. 3) Summary of the hypothesis that people in the Bangkok community of different genders have a level of development of the quality of life and the environment different Significantly at 0.05. As for people in the Bangkok community with different ages, marital status, education level, occupation, and average monthly income, they have different statuses.

Keywords: Guidelines for developing; quality of life development; community development; the quality of life and environment.

บทนำ

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงมากมายในโลกปัจจุบัน เชื่อว่ามีผู้คนจำนวนมากที่กำลังรู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยตรง ก็คือ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลกที่กำลังอยู่

ในทิศทางทรุดตัวลง อย่างเห็นได้ชัด ตั้งแต่สภาพอากาศเริ่มมีการแปรปรวนไปจนถึงทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังขาดแคลนจนเกิดการแย่งชิงทรัพยากรกันมากมาย แต่ในขณะเดียวกันที่ดูเหมือนว่าสิ่งต่างๆ กำลังแย แต่มนุษย์เราก็มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และเทคนิคการแพทย์มากมาย ทำให้ปัญหาที่พบไม่ว่าจะยิ่งใหญ่แค่ไหน มนุษย์เราก็อาจมีความสามารถและปัญญามากพอที่จะแก้ไขได้ (สิงห์ จันทราชูโต, 2566)

จากผลสำรวจของ NUMBEO ที่ว่าประเทศไทยมีคุณภาพชีวิตอยู่ในอันดับที่ 73 ของโลก ซึ่งมีเหตุผลและปัจจัยมากมายที่มี ส่วนใหญ่คุณภาพชีวิตของคนไทยถูกจัดอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ตั้งแต่ปัญหาสุขภาพจิตของคนยุคนี้ที่เกิดจากการทำงานหนัก ปัญหาจากฝุ่น PM 2.5 ที่เริ่มกลายมาเป็นปัญหาประจำช่วงท้าย และต้นปีไปจนถึงปัญหาด้านเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงมากมายที่เกิดขึ้นของโลก ที่สำคัญไปกว่านั้น สาเหตุดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาที่ควรให้ความสำคัญก็คือ ดัชนีความสุข (Lack of Happiness) โดยรวมที่กำลังตกต่ำลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งไม่ได้เกิดแค่ในประเทศไทย แต่กำลังจะเกิดขึ้นกับคนทั้งโลกอีกด้วยแต่เมื่อมองไปยังประเทศอื่นๆ หลายประเทศก็มีวิธีการจัดการปัญหาต่างๆ ที่ช่วยรักษาคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้คนของตนเองอย่างมากมาย โดยตัวอย่างที่ประเทศไทยสามารถเอาเป็นตัวอย่างในการนำมาปรับใช้ได้ก็คือ สิงคโปร์ เนื่องจากว่าสิงคโปร์นั้นเป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่มีสภาพอากาศใกล้เคียงกับไทยเป็นอย่างมาก และมีกฎระเบียบในการจัดการปัญหาเรื่องพื้นที่สีเขียวได้อย่างดีเยี่ยม (สิงห์ จันทราชูโต, 2566)

จากกระแสโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศไทยเล็งเห็นถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับประชาชนคนไทย เมื่อพิจารณาบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ภาครัฐมีการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 (Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017) ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการวางรากฐานให้ประชาชนคนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณภาพที่ดี ครอบครัวยุคใหม่และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งคนและชุมชนก็เป็นอีกกลไกหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ซึ่งการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนต่อชุมชนนั้น ทำให้ได้เห็นถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับประชาชนคนไทย จึงต้องมีการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อที่จะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น (Ishao, 2019)

เห็นได้จากงานวิจัยที่นำแบบของคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุดย่อฉบับภาษาไทย (The WHOQOL Group. (1994). กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ทั้ง 4 ด้านมาใช้ ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพร่างกาย (physical domain) 2) ด้านจิตใจ (psychological domain) 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (social relationship domain) และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม (environmental domain) แต่การที่มนุษย์จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้น ย่อมต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ซึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญที่เป็น

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตนั้น จะต้องมีการปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยมและจิตใจด้วย (Khokma, & Ratchatapibhunphob, 2020)

แต่หากจะกล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ก็นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้ประชาชนสามารถพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนาได้ ทั้งในส่วนบุคคล ครอบครัว ชุมชน ซึ่งต้องมีการพัฒนาในด้านร่างกายและจิตใจ รู้จักบริหารตนเอง การเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น มีอาชีพและรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิต ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ปัญหาต่างๆ ในสังคมก็จะลดน้อยลง เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหามลภาวะและปัญหาครอบครัว เป็นต้น ซึ่งแต่ละประเทศได้พยายามในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนของตนเองให้ดียิ่งขึ้น เพื่อช่วยให้ประชาชนทุกคนในสังคม กินดีอยู่ดี และมีความสุข (Ishoh, 2019) อันจะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนพร้อมที่จะทุ่มเทกำลังกายกำลังใจสร้างสิ่งต่าง ๆ อย่างเต็มที่ ในปัจจุบันนี้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนกรุงเทพมหานคร ต้องเผชิญกับภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ อันทำให้เกิดผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของประชาชน และชุมชน จะเห็นได้ว่าประชาชนและชุมชนมีลักษณะหลากหลายยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้อาจส่งผลให้ชีวิตประชาชนในชุมชนสั่นคลอนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณภาพชีวิตของชุมชน

ด้วยบริบทดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น ที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสังคมและประเทศได้ เช่น ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ การแพร่ระบาดของโควิด ความรุนแรงในครอบครัว และปฏิสัมพันธ์ของประชาชนที่มีต่อกันในชุมชนเสื่อมถอยลดน้อยลง เป็นสาเหตุทำให้สนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในกรุงเทพมหานคร ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 เพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และให้ชุมชนเข้มแข็ง เพื่อเป็นการยกระดับสังคม และสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน พร้อมสู่ออนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

1) ประชาชนชุมชนในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

Dean (1985) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิตมีคุณค่าในตนเอง ภาวะสุขภาพที่ดี การปรับตัวอย่างมีประสิทธิภาพ ความสุขสบายทางกายและใจ ชีวิตที่มีความหมาย และมีคุณค่า และภาระหน้าที่ของบุคคล

คุณภาพชีวิต (Quality of life) ในแง่ของสิ่งแวดล้อม นั้น หมายถึง การศึกษาความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางการศึกษา อนามัย และเศรษฐกิจ ตามลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางชีวกายภาพ เชื้อชาติ วัฒนธรรม และวิธีการเลี้ยงดู โดยที่คุณภาพชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับสภาพทั่วไปของสิ่งแวดล้อมทางชีวกายภาพบุคคลอยู่ในที่ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ ย่อมจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า บุคคลที่อยู่ในที่ขาดแคลนทรัพยากร สิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตต้องขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล อีกด้วย (เกษม จันทรแก้ว 2540 อ้างอิงใน อนรรฆ อีสเฮาะ, 2562)

คุณภาพชีวิต หมายถึง คุณภาพในด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองและศาสนา ซึ่งเป็นค่าเทียบเคียงที่ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว กล่าวคือ แต่ละคนหรือแต่ละประเทศ อาจจะมีกำหนดมาตรฐานต่างกันไปตามความต้องการและเกณฑ์ในด้านคุณภาพชีวิตนี้ย่อมจะเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลาและ สถานการณ์ (กาจพงษ์ ทองวัช 2540 อ้างอิงใน, อนรรฆ อีสเฮาะ, 2562)

คุณภาพชีวิต (quality of life) หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดีในการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิต เช่น อาหาร สุขภาพอนามัย รายได้ และการศึกษา เป็นต้น การที่บุคคลจะมีชีวิตที่ดีนั้น จะต้องได้รับการตอบสนองทั้งร่างกายและจิตใจ มีความพึงพอใจในการดำรงชีวิตอยู่ของตนเอง รวมทั้งมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (วันชัย ธนะวังน้อย และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ 2541 อ้างอิงใน อนรรฆ อีสเฮาะ, 2562) คุณภาพชีวิต หมายถึง บุคคลที่มีความสุข ความพอใจจากการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่มีความจำเป็น และความต้องการของร่างกายและจิตใจอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ภายใต้สภาพแวดล้อม และค่านิยมที่สังคมยอมรับหรือในความหมายที่สั้นที่สุด คือ การมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี และมีสติปัญญาที่สมบูรณ์ โดยมีสิ่งที่ใช้ ชี้บอกถึงระดับคุณภาพชีวิต (ฤดี กรุดทอง 2550 อ้างอิงใน อนรรฆ อีสเฮาะ, 2562) ประกอบด้วย

1) สิ่งซึ่งบอกคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ได้แก่ ปัจจัยสี่ สุขภาพอนามัย สิ่งอำนวยความสะดวก ภาวะแวดล้อมที่ปราศจากมลภาวะ ทรัพยากรที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การคมนาคม สะดวก โอกาสทางการศึกษา การประกอบอาชีพเท่าเทียมกัน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2) สิ่งซึ่งบอกคุณภาพชีวิตด้านอารมณ์ เช่น การพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณภาพประโยชน์ การแสดงอารมณ์ที่เป็นผลจากความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน ความรักในหมู่คณะ

3) สิ่งซึ่งบอกคุณภาพชีวิตด้านความคิดจิตใจ เช่น ความมีระเบียบวินัย ค่านิยมทางวัฒนธรรม ความรู้และสติปัญญา ความสามารถป้องกัน แก้ปัญหาในปัญหาระดับบุคคล ครอบครัว และชาติ การสร้างความสำเร็จ และการมีเป้าหมายชีวิต ความซื่อสัตย์สุจริต ความเอื้ออารีต่อกัน ความกตัญญู การเสียสละ การจงรักภักดี ความศรัทธาในศาสนา และการละเว้นอบายมุข เป็นต้น

นอกจากนี้ UNESCO (1980) ชี้ให้เห็นว่า เครื่องบ่งชี้คุณภาพชีวิตของประชาชนประกอบไปด้วย อาหาร/โภชนาการ สุขภาพอนามัย การศึกษา สภาวะ แวดล้อม/ทรัพยากร รายได้/การมีงานทำ ที่อยู่อาศัย/การตั้งถิ่นฐาน และค่านิยมศาสนา/จริยธรรม โดยแต่ละเรื่องจะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงประชากร และผลกระทบที่มีต่อสุขภาพชีวิต ประชากรทั้งระดับจุลภาคและมหภาค

สรุป คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาวะแวดล้อมของชีวิตที่สมดุลกันทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม ตลอดจนทั้งศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมในสังคมที่ทำให้สมาชิกใน ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2) ความสำคัญของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตที่ดีนับเป็นสิ่งสำคัญและเป็นจุดหมายปลายทางของบุคคล ชุมชนและประเทศชาติ โดยส่วนรวม ประเทศใดหากประชากรในชาติโดยส่วนรวมด้อยคุณภาพ แม้ว่าประเทศนั้นจะมีทรัพยากร ธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เพียงใด ก็ไม่อาจทำให้ประเทศชาตินั้นเจริญและพัฒนาให้ทันหรือเท่าเทียมกับประเทศที่มีประชากรที่มีคุณภาพได้ คุณภาพของประชากรจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญและชี้ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศใดจะเจริญก้าวหน้ากว่าอีกประเทศ

ดังนั้น จะเห็นว่าคุณภาพชีวิตมีความสำคัญต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติทุกคน จึงควรรู้จักและเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตให้ถูกต้องและช่วยกันพัฒนาปรับปรุงตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพที่ดีร่วมกันได้ในที่สุด โดยธรรมชาติร่างกายของคนเราต้องมีการเจริญเติบโต มีความแข็งแรง เพื่อต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ และจะต้องมีชีวิตที่ยืนยาวพอสมควร ซึ่งร่างกายจะต้องได้รับสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต 6 อย่าง ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศการ

พักผ่อนการออกกำลังกายและการไม่มีโรคภัยไข้เจ็บชีวิตเป็นสิ่งที่ค่ายิ่งกว่าทรัพย์สินใดๆ ทุกคนย่อมรักษาและหวงแหนชีวิตของตนเองปรารถนาให้ตนเองมีชีวิตที่ผาสุกจึงจำเป็นต้องรักษาสุขภาพอนามัยให้แข็งแรงสมบูรณ์อยู่เสมอสิ่งที่ประเมินค่ามิได้ของมนุษย์ก็คือ การมีสุขภาพทางกายดีปราศจากโรคภัยไข้เจ็บหรือการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุต่างๆ มีกล้ามเนื้อที่ทำงานได้ดีสามารถแบกภาระงาน ในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพร่างกายสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดีสำหรับทางด้านจิตใจนั้น ก็สามารถทำงานสัมพันธ์กับด้านร่างกายได้จะแยกออกจากกันเป็นส่วนมิได้ไม่มีความวิตกกังวล ไม่ถูกความเครียดมารบกวนและเราจะต้องยอมรับถึงสภาพชีวิตที่ตนเองเป็นอยู่ได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นการเรียนการเล่นการทำงาน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ดังนั้น การที่บุคคลใดมีสุขภาพดี ย่อมเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีตามไปด้วยความหมายของการพัฒนา

3. ลักษณะของคุณภาพชีวิต

แนวคิดของ OECD (1988) กล่าวถึงลักษณะของคุณภาพชีวิต จะครอบคลุมหลายมิติ คือ

- 1) คุณภาพทางด้านอนามัยและสาธารณสุข
- 2) พัฒนาการบุคคลโดยผ่านการศึกษาฝึกอบรม
- 3) การทำงานและคุณภาพชีวิตการทำงาน
- 4) เวลาว่างที่สร้างสรรค์
- 5) ความสุขสมบูรณ์ทางด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ
- 6) คุณภาพสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ
- 7) สิ่งแวดล้อมทางสังคม
- 8) โอกาสทางสังคมและการมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกัน
- 9) ความมั่นคงในการดำรงชีวิต
- 10) สิทธิเสรีภาพทางการเมือง

จะเห็นได้ว่า จากแนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนจะต้องได้รับความคุ้มครองทางเสรีภาพ สังคมจะต้องมีประชาธิปไตย ระบบการประกันสังคมและสวัสดิการสังคมสามารถช่วยให้เราบรรลุเป้าหมายได้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองได้

UNESCO (1980) ได้ใช้เกณฑ์ในการประเมินคุณภาพชีวิตไว้ 2 ด้าน คือ

1) ด้านวัตถุประสงค์ (Objective) การประเมินด้านวัตถุประสงค์ วัดได้โดยอาศัยข้อมูลต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมสามารถมองเห็นได้ นับได้ วัดค่าได้ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมฯ

2) ด้านจิตวิสัย (Subjective) เป็นการประเมินข้อมูลด้านจิตวิทยา ซึ่งอาจทำได้โดยการ สอบถามความรู้สึก และเจตคติต่อประสบการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชีวิต การรับรู้สภาพต่อการ เป็นอยู่ การดำรงชีวิต รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต และความพึงพอใจในชีวิต

4. องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

องค์ประกอบที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตมีผู้กล่าวไว้หลากหลายดังนี้

Peace (1990: 48) กล่าวว่าองค์ประกอบคุณภาพชีวิตประกอบด้วย 7 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านกายภาพ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านอำนาจบุคคล ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์ และปัจจัยด้านบุคลิกภาพ

เห็นได้จากงานวิจัยที่นำแบบของคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ทั้ง 4 ด้านมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1) ด้านสุขภาพร่างกาย (Physical Domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคลซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสุขสบายไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงผลกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวันการรับรู้เรื่องการนอนหลับและพักผ่อน รวมทั้งการรับรู้เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งการรับรู้เหล่านี้มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

2) ด้านจิตใจ (Psychological Domain) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิดความจำสมาธิ การตัดสินใจความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของคน และการรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้าหรือกังวล เป็นต้น

3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (social-relationship domain) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม รวมถึงการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศหรือการมีเพศสัมพันธ์

4) ด้านสิ่งแวดล้อม (environment domain) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่ามีชีวิตอยู่อย่างอิสระมีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าได้อยู่ใน

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีปราศจากมลพิษต่างๆ การคมนาคมมีแหล่งประโยชน์ด้านการเงินสถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสารหรือฝึกฝนทักษะต่างๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

แต่การที่มนุษย์จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้น ย่อมต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตซึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตนั้น จะต้องมียปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยมและจิตใจด้วย (Khokma, & Ratchatapibhunphob, 2020)

5. ดัชนีชี้วัดและการประเมินคุณภาพชีวิต

มีหลายหน่วยงานได้สร้างดัชนีวัดคุณภาพชีวิตไว้แตกต่างกัน ดังนี้

คณะกรรมการความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (ESCAP) ได้กำหนดดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต ดังนี้

- 1) เศรษฐกิจและการกระจายรายได้
- 2) การเรียนรู้ และวัฒนธรรมการดำรงชีวิต
- 3) ชีวิตการทำงาน

กลุ่มประเทศความร่วมมือพัฒนาการทางเศรษฐกิจยุโรป (OECD) ได้กำหนดดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต ดังนี้

- 1) การมีงานทำและคุณภาพชีวิตการทำงาน
- 2) ความสามารถของบุคคลในการควบคุมสินค้าและบริการ
- 3) การเรียนรู้ของบุคคล

องค์การสหประชาชาติ กำหนดดัชนีชี้วัดการพัฒนามนุษย์ ดังนี้

- 1) อายุขัยเฉลี่ยของประชากร
- 2) อัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่
- 3) จำนวนปีโดยเฉลี่ยที่ประชากรได้รับการศึกษา
- 4) ดัชนีการรู้หนังสือ
- 5) ดัชนีการได้รับการศึกษา
- 6) ความสำเร็จในการรับการศึกษา
- 7) รายได้ประชาชาติโดยรวม

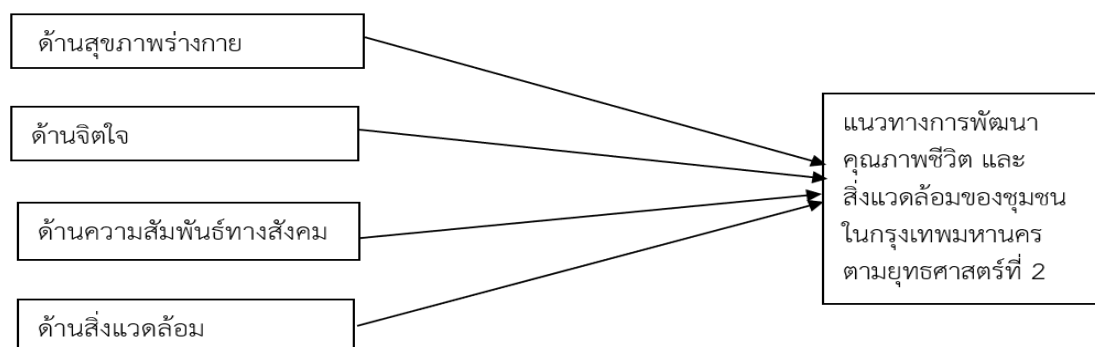
ส่วนประเทศไทยมีการศึกษาทดลองกำหนดดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตตั้งแต่ พ.ศ. 2525 ซึ่งจะมีการกำหนดความจำเป็นพื้นฐาน (basic minimum need หรือ BMN หรือ จปฐ.) เพราะการดำรงชีวิตจะดีหรือไม่

ดินนี้ต้องอาศัยเครื่องชี้วัด โดยมีเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ซึ่งหมายถึง ความจำเป็น ขั้นต่ำสุด ที่ทุกคนในชุมชนควรมี หรือควรจะเป็นในช่วงระยะเวลาหนึ่งเพื่อให้มีชีวิตที่ดีและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขตามสมควรการนำเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) มาเป็นเครื่องมือในการวัด เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของตนเองครอบครัวและชุมชนว่า บรรลุตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานแล้วหรือไม่ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนานับตั้งแต่การกำหนดปัญหาตามต้องการที่แท้จริงของชุมชน ตลอดจนค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาโดยใช้ข้อมูล จปฐ. ที่มีอยู่เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดมากขึ้น

สรุปแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในกรุงเทพมหานคร ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 เชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดประกอบไปด้วยด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุชาติ ทะเลเล็ก (2562) ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 400 ตัวอย่าง คำนวณตามสูตร Yamane ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า 1) ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุ 25 – 40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และประกอบอาชีพพนักงานบริษัท 2) คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28)

เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านโครงการภายในชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45) รองลงมา ด้านสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27) ด้านจิตใจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16) และด้านสุขภาพกาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08)

พระสมชาย จนทสาโร (นักศึกษาระดับปริญญาโท) (2562) ศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล, ศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 150 คนจากประชากร 1,400 คน ตามสูตร ของ Yamane วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทางสังคมศาสตร์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 7 คน และวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านร่างกาย มีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนรับประทานอาหารที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ด้านจิตใจ ผู้นำชุมชนสุขฤดี ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เห็นความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และจัดให้มีการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ประชาชนในชุมชนได้เข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาเสนอแนะแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ผู้นำชุมชนสุขฤดีจัดให้มีการบำรุงรักษาแหล่งน้ำลำคลองภายในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด, บทบาทของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้นำชุมชนชุมชนสุขฤดี ได้มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในด้านต่างๆ คือ ด้านร่างกาย ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนออกกำลังกายให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้สมบูรณ์แข็งแรง ด้านจิตใจ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ารับการอบรมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อขัดเกลาจิตใจ เช่น ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญต่างๆ มีการสวดมนต์และนั่งสมาธิ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม จัดเสวนอบพระमानต่อภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ให้ได้รับโอกาสเท่าเทียมกับประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในชุมชนให้เห็นคุณค่าที่แท้จริงของต้นไม้และควรให้มีการปลูกต้นไม้ทดแทน, และปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนสุขฤดี กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านร่างกาย ประชาชน

ในชุมชนไม่ค่อยสนใจในการออกกำลังกายเพราะมุ่งแต่ประกอบสัมมาอาชีพ เป็นส่วนใหญ่ ผู้นำส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนออกกำลังกายให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้สมบูรณ์แข็งแรง ด้านจิตใจ ชุมชนยังขาดสถานที่ให้คำปรึกษาในปัญหาต่างๆ กับประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชนดูแลเอาใจใส่ และคอยให้คำปรึกษา โดยมีการรับฟังและแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้กับประชาชนในชุมชน ด้านความ สัมพันธ์ทางสังคม ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ยังขาดงบประมาณ ช่วยเหลือจากภาครัฐ ผู้นำชุมชนควรจัดงบประมาณหรือจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้รับโอกาสเท่าเทียมกันกับประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ประชาชนในชุมชนยังขาดความเอาใจใส่หรือความไม่รู้คุณค่าที่แท้จริงของต้นไม้ ผู้นำชุมชนควรให้ความรู้ความเข้าใจ ให้กับประชาชนในชุมชนให้เห็นคุณค่าที่แท้จริงของต้นไม้และควรให้มีการปลูกต้นไม้ทดแทน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกการวิจัยแบบผสมแบบลำดับขั้นตอนเชิงสำรวจ (Exploratory sequential design) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย ใช้รูปแบบของการวิจัย วิจัยเชิงคุณภาพ และวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ผู้ให้ข้อมูลหลักและตัวอย่าง

1) ประชากร ผู้ให้ข้อมูลหลักประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งได้ 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่ม 1 วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ประธานชุมชน หรือกรรมการชุมชนใน กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 คน เป็นการสุ่มแบบเจาะจง ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

กลุ่ม 2 วิจัยเชิงปริมาณ ประชาชนในพื้นที่ เป็นประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 5,527,994 คน (ข้อมูลประชากรชุมชนของกรุงเทพมหานคร, 2564) เขตชุมชนในกรุงเทพมหานครทั้ง 50 เขต ได้ตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

กลุ่ม 1 วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ประธานชุมชนหรือกรรมการชุมชนใน กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 คน ใช้การสุ่มแบบเจาะจง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi – structured Interview) กระบวนการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักโดยมีการนัดหมายล่วงหน้า และข้อคำถามต่างๆ ในแบบสัมภาษณ์ ได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

กลุ่ม 2 วิจัยเชิงปริมาณ ประชาชนในพื้นที่ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิจัยเชิงคุณภาพ : การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่ประกอบด้วย ประธานชุมชนหรือกรรมการชุมชนในกรุงเทพมหานครเพื่อขอดำเนินการสัมภาษณ์

วิจัยเชิงปริมาณ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากประธานชุมชนของเขตต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการดังต่อไปนี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้ช่วยใช้วิธีส่งแบบสอบถามให้กับประชาชนที่อาศัยในชุมชนกรุงเทพมหานคร ที่กลุ่มตัวอย่าง และได้รวบรวมแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างได้ตอบเรียบร้อยแล้ว เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวบรวมแบบสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์

การวิจัยเชิงปริมาณ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้ ใช้ค่าสถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติ t – test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวใช้สถิติ F- test (One-way-ANOVA)

ผลการวิจัย

ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 8 ท่าน สามารถสรุปได้ดังนี้

สรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่า

1.ด้านสุขภาพร่างกาย (Physical Domain)

ส่วนมากจะมีการจัดกิจกรรมอยู่บ้าน เน้นเป็นกิจกรรมที่คนส่วนมากร่วมกิจกรรมได้ เช่น การเต้นแอโรบิก การเล่นฟุตบอล เป็นต้น “มีการเฝ้าระวังแลการให้การช่วยเหลือเพื่อนบ้านในการประสานงานหน่วยงานเข้ามาตรวจรักษาและส่งต่อ”

2.ด้านจิตใจ (Psychological Domain)

“ส่วนมากไม่ค่อยมีจัดกิจกรรมภายใน หมู่บ้านหรือชุมชนจะเน้นประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปร่วมกิจกรรมกับทางวัดในระแวกใกล้เคียง และส่วนมากไม่เคยมีการนำนักจิตวิทยาเข้ามาให้ชุมชน

3.คำถามด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (social-relationship domain)

บางชุมชนได้มีตัวแทนที่เข้าไปร่วมกิจกรรมกับทางสำนักงานเขต หรือเป็นตัวแทนในขณะทำงานชุดต่างๆ เพื่อช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมหรือนโยบายให้กับทางชุมชนของตนเองได้มีประโยชน์ในกิจกรรมนั้นๆ และบางชุมชนมีการจัดกิจกรรม เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมร่วมกันในชุมชน

4.คำถามด้านสิ่งแวดล้อม (environment domain)

ส่วนมากจะเป็นการติดป้ายประชาชนสัมพันธ์ มีส่วนน้อยที่จะเคยมีอาสาสมัครหรือเจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้โดยตรง และส่วนมากจะเน้นไปที่การคัดแยกขยะ เพราะเป็นนโยบายใหม่ของทางภาครัฐบาลหรือกรุงเทพมหานครในการช่วยลดภาวะการณ้ขาดแคลนจุดทิ้งขยะ เป็นต้น

ตารางที่ 1 แสดงผลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ด้าน	ข้อคำถาม	ผลจากการสัมภาษณ์
1.ด้านสุขภาพร่างกาย	-ภายในชุมชนของท่านได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกายกับประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่	“ส่วนมากจะมีการจัดกิจกรรมอยู่บ้านเน้นเป็นกิจกรรมที่คนส่วนมากร่วมกิจกรรมได้ เช่น การเต้นแอโรบิค การเล่นฟุตบอล เป็นต้น
	-ภายในชุมชนของท่านมีการตรวจสอบหรือเฝ้าระวังเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายจากโรคภัยต่างๆ จากสังคมภายนอกหรือไม่	“มีการเฝ้าระวังแลงการให้การช่วยเหลือเพื่อนบ้านในการประสานงานหน่วยงานเข้ามาตรวจรักษาและส่งต่อ”
2.คำถามด้านจิตใจ	-ภายในชุมชนของท่านได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมหรือบรรยายธรรมะเพื่อหล่อหลอมจิตใจของประชาชนในชุมชน	“ส่วนมากไม่ค่อยมีจัดกิจกรรมภายในหมู่บ้านหรือชุมชนจะเน้นประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปร่วมกิจกรรมกับทางวัดในระแวกใกล้เคียง”
	-ภายในชุมชนของท่านมีการจัดนักจิตวิทยามาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาสภาพจิตใจของประชาชนในชุมชน	“ส่วนมากไม่เคยมีการนำนักจิตวิทยาเข้ามาให้ชุมชน”

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้าน	ข้อคำถาม	ผลจากการสัมภาษณ์
3.คำถามด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	-ภายในชุมชนของท่านได้ให้โอกาสคนในชุมชนให้มีบทบาทในการปฏิบัติงานหรือรับผิดชอบการปฏิบัติงานเพื่อชุมชนหรือหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน	“บางชุมชนได้มีตัวแทนที่เข้าไปร่วมกิจกรรมกับทางสำนักงานเขต หรือเป็นตัวแทนในคณะทำงานชุดต่างๆ เพื่อช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมหรือนโยบายให้กับทางชุมชนของตนเองได้มีประโยชน์ในกิจกรรมนั้นๆ”
3.คำถามด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (ต่อ)	-ภายในชุมชนของท่านได้มีกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในชุมชน และกิจกรรมระหว่างชุมชนโดยรอบอยู่เป็นประจำ	“บางชุมชนมีการจัดกิจกรรม เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมร่วมกันในชุมชน”
	-ภายในชุมชนของท่านมีการตรวจสอบหรือเฝ้าระวังเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายจากโรคภัยต่างๆ จากสังคมภายนอกหรือไม่	“มีการเฝ้าระวังแลกรวบรวมข้อมูลเพื่อช่วยเหลือเพื่อนบ้านในการประสานงานหน่วยงานเข้ามาตรวจรักษาและส่งต่อ”
4.คำถามด้านสิ่งแวดล้อม	-ภายในชุมชนที่ท่านอยู่ มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับความรู้ด้านการนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมยามว่างของตนเอง	“ส่วนมากจะเป็นการติดป้ายประชาชนสัมพันธ์ มีส่วนน้อยที่จะเคยมีอาสาสมัครหรือเจ้าหน้าที่ เข้ามาให้ความรู้โดยตรง”
	ภายในชุมชนของท่านได้จัดแหล่งสำหรับทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การอนุรักษ์น้ำ การคัดแยกขยะ หรือการป้องกันฝุ่น PM2.5	“ส่วนมากจะเน้นไปที่การคัดแยกขยะ เพราะเป็นนโยบายใหม่ของทางภาคีรัฐบาล หรือกรุงเทพมหานครในการช่วยลดภาวะการขาดแคลนจุลินทรีย์”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำการศึกษาล้วนเป็นเพศหญิง มีอายุ 21 – 40 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพพนักงานบริษัท และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคูณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำการศึกษามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคูณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครในภาพรวมทุกด้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53) ด้านสุขภาพร่างกาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52) และด้านจิตใจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50) อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36) ตามลำดับ

เมื่อแยกพิจารณาการพัฒนาคูณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครในแต่ละด้าน โดยแยกเป็นรายข้อ ผลการศึกษามีดังนี้

ด้านสุขภาพร่างกาย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำการศึกษามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคูณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร ด้านสุขภาพร่างกายโดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อคำถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการพัฒนาคูณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร ด้านสุขภาพร่างกายอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ท่านมีความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59) ท่านสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57) ท่านได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในการรักษาพยาบาลตามหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55) ท่านสามารถดูแลตนเองยามเจ็บป่วย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54) ท่านได้รับการพักผ่อน นอนหลับเพียงพอ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49) ท่านได้รับบริการจากสาธารณสุขเคลื่อนที่ในพื้นที่ชุมชนที่อาศัยอยู่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48) และท่านได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42) ตามลำดับ

ด้านจิตใจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำการศึกษามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคูณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร ด้านจิตใจโดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อคำถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการพัฒนาคูณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร ด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก 6 ข้อ ได้แก่ ท่านมีอารมณ์ที่มั่นคง ไม่มีความเครียด และไม่ท้อถอย (ค่าเฉลี่ย 3.77) ท่านมีสุขภาวะทางจิตที่ดี มีกำลังใจเข้มแข็ง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59) ท่านรู้สึกว่าได้ได้รับความสนใจจากชุมชน

(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50) ท่านมีความมั่นใจในตนเอง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49) ท่านมีความภาคภูมิใจในตนเอง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49) ท่านรู้สึกมีความสุขในชีวิต (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43) และท่านมีความสุขสงบ และมีความหวัง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27) ตามลำดับ

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำการศึกษามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมโดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อคำถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำการศึกษามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ท่านมีความสุขสงบ และมีความหวัง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85) คนในชุมชนให้ความร่วมมือกับท่านอย่างดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58) ท่านมีความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวอย่างมีความสุข (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49) ท่านสามารถร่วมโครงการกิจกรรมของชุมชนได้โดยไม่มีปัญหา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49) ท่านและเพื่อนบ้านของท่านสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46) ท่านคิดว่าสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44) และท่านมีความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนอย่างเป็นมิตร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43) ตามลำดับ

ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำการศึกษามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร ด้านสิ่งแวดล้อมโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อคำถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำการศึกษามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ท่านพอใจกับสาธารณูปโภค อากาศ และขยะมูลฝอยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58) ท่านพอใจในการบริการสาธารณะของหน่วยงานต่างๆ ในเขตพื้นที่ชุมชนที่ท่านอาศัย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57) ท่านพอใจในสภาพแวดล้อมที่ท่านอาศัยอยู่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49) ชุมชนของท่านมีระบบการดูแลสุขภาพและการบริการที่ดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46) ท่านมีความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44) อยู่ในระดับปานกลาง ท่านมีโอกาสดำเนินการข้อมูลข่าวสารต่างๆ เช่น โรคโควิด โรคไข้หวัด เป็นต้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31) และชุมชนที่ท่านอาศัยให้โอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ในการป้องกันอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาสรุ้ได้ว่าสมมติฐานที่ประชาชนชุมชนในกรุงเทพมหานครที่มีเพศต่างกัน มีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

ที่ 0.05 ส่วนประชาชนในชุมชนกรุงเทพมหานครที่มีอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1) ระดับความคิดเห็นของประชาชนชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร พบว่า

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนในกรุงเทพมหานครภาพรวมทุกด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านสุขภาพร่างกายที่ประชาชนให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต้นๆ เพราะเนื่องจากกรุงเทพมหานครมีการให้ความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพร่างกายของประชาชนในพื้นที่ พยายามทำพื้นที่ออกกำลังกายให้กับประชาชนได้มีโอกาสในการพัฒนาสุขภาพกาย และสุขภาพจิตให้ดียิ่งขึ้น เพราะด้วยความที่กรุงเทพมหานครได้เป็นเมืองหลวงที่มีประชาชนเข้ามาอยู่เป็นประชากรทั้งประชากรหลัก และประชากรแฝงเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความแออัด จนทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้บริหารได้เล็งเห็นถึงปัญหาและสามารถพัฒนาให้เมืองกรุงเทพมหานครในชุมชนทุกๆ ชุมชนเป็นชุมชนที่หน้าอยู่ มีความปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตทั้งทางร่างกายและจิตใจมีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสุชาติ ทะเลลึก (2562) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร และพบว่า 1) ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุ 25 – 40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และประกอบอาชีพพนักงานบริษัท 2) คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านโครงการภายในชุมชน รองลงมา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านจิตใจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16) และด้านสุขภาพกาย และยังสอดคล้องกับพระสมชาย จันทสโร (ณัฏกจิตรกุล) (2562) ที่ศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร และพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านสุขภาพร่างกาย มีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนรับประทานอาหารที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ด้านจิตใจ ผู้นำชุมชนสุขฤดีส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เห็นความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และจัดให้มีการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ประชาชนในชุมชนได้เข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาเสนอแนะแนวทางในการสร้าง

ความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ผู้นำชุมชนสุขฤดีจัดให้มีการบำรุงรักษาแหล่งน้ำลำคลองภายในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด, บทบาทของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้นำชุมชนชุมชนสุขฤดี ได้มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านต่างๆ คือ ด้านร่างกาย ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนออกกำลังกายให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้สมบูรณ์แข็งแรง ด้านจิตใจ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ารับการอบรมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อขัดเกลาจิตใจ เช่น ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญต่างๆ มีการสวดมนต์และนั่งสมาธิ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม จัดเสนาบประมาณต่อภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ให้ได้รับโอกาสเท่าเทียมกับประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในชุมชนให้เห็นคุณค่าที่แท้จริงของต้นไม้และควรให้มีการปลูกต้นไม้ทดแทน, และปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนสุขฤดี กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านร่างกาย ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยสนใจในการออกกำลังกายเพราะมุ่งแต่ประกอบสัมมาอาชีพ เป็นส่วนใหญ่ ผู้นำส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนออกกำลังกายให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้สมบูรณ์แข็งแรง ด้านจิตใจ ชุมชนยังขาดสถานที่ให้คำปรึกษาในปัญหาต่างๆ กับประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชนดูแลเอาใจใส่ และคอยให้คำปรึกษา โดยมีการรับฟังและแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับประชาชนในชุมชน ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ยังขาดงบประมาณ ช่วยเหลือจากภาครัฐ ผู้นำชุมชนควรจัดงบประมาณหรือจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้รับโอกาสเท่าเทียมกันกับประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ประชาชนในชุมชนยังขาดความเอาใจใส่ หรือความรู้คุณค่าที่แท้จริงของต้นไม้ ผู้นำชุมชนควรให้ความรู้ความเข้าใจ ให้กับประชาชนในชุมชนให้เห็นคุณค่าที่แท้จริงของต้นไม้และควรให้มีการปลูกต้นไม้ทดแทน

2) ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่า

ผลการศึกษาสรุปสมมติฐานที่ประชาชนชุมชนในกรุงเทพมหานครที่มีเพศต่างกันมีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนประชาชนในชุมชนกรุงเทพมหานครที่มีอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีสถานภาพต่างกัน มีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสุชาติ ทะเลเล็ก (2562) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนในพื้นที่เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร และ พบว่า 1) ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุ 25 – 40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และประกอบอาชีพพนักงานบริษัท 2) คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28)

เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านโครงการภายในชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45) รองลงมา ด้านสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27) ด้านจิตใจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16) และด้านสุขภาพกาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08) และสอดคล้องกับ พระสมชาย จนทสาร์ (ณัฏกกิจตระกูล) (2562) ที่ศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร และพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชน สุขฤดี แขวงท่าแร่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านร่างกาย มีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน รับประทานอาหารที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ด้านจิตใจ ผู้นำชุมชนสุขฤดีส่งเสริมให้ประชาชน ในชุมชนได้เห็นความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และจัดให้มีการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม ภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ประชาชนในชุมชนได้เข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษา เสนอแนะแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ผู้นำชุมชนสุขฤดีจัดให้มีการ บำรุงรักษาแหล่งน้ำลำคลองภายในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด, บทบาทของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนา คุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้นำชุมชนชุมชนสุขฤดี ได้มีบทบาทในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในด้านต่างๆ คือ ด้านร่างกาย ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนออกกำลังกาย ให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้สมบูรณ์แข็งแรง ด้านจิตใจ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ารับการอบรม คุณธรรม จริยธรรม เพื่อขัดเกลาจิตใจ เช่น ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญต่างๆ มีการสวดมนต์และนั่งสมาธิ ด้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม จัดเสวนาประมาณต่อภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ให้ได้รับ โอกาสเท่าเทียมกับประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในชุมชนให้เห็น คุณค่าที่แท้จริงของต้นไม้และควรให้มีการปลูกต้นไม้ทดแทน, และปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในชุมชนสุขฤดี กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านสุขภาพร่างกาย ประชาชนชุมชนในพื้นที่ไม่ค่อยสนใจ ในการออกกำลังกายเพราะมุ่งแต่ประกอบสัมมาอาชีพ เป็นส่วนใหญ่ ผู้นำส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ออกกำลังกายให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้สมบูรณ์แข็งแรง ด้านจิตใจ ชุมชนยังขาดสถานที่ให้คำปรึกษาใน ปัญหาต่างๆ กับประชาชนชุมชน ผู้นำชุมชนดูแลเอาใจใส่ และคอยให้คำปรึกษา โดยมีการรับฟังและแก้ไข ปัญหาต่างๆ ให้กับประชาชนชุมชน ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ยังขาด งบประมาณ ช่วยเหลือจากภาครัฐ ผู้นำชุมชนควรจัดงบประมาณหรือจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้รับโอกาสเท่าเทียมกันกับประชาชนชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ประชาชนชุมชนยังขาด

ความเอาใจใส่ หรือความไม่รู้คุณค่าที่แท้จริงของต้นไม้ ผู้นำชุมชนควรให้ความรู้ความเข้าใจ ให้กับประชาชน
ในชุมชนให้เห็นคุณค่าที่แท้จริงของต้นไม้และควรให้มีการปลูกต้นไม้ทดแทน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ด้านร่างกาย

ควรมีนโยบายในการส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพในชุมชนทุกชุมชน โดยมีงบประมาณ
สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อคนในทุกช่วงวัยในชุมชน

ควรมีการดำเนินการจัดหน่วยตรวจสุขภาพหมุนเวียนเพื่อเป็นการบริการต่อชุมชนและประชาชน
ที่อยู่ในพื้นที่ทุกพื้นที่

2) ด้านจิตใจ

ควรมีการจัดนักจิตวิทยาเฉพาะกลุ่ม เข้ามาเยี่ยมหรือพบปะพูดคุยกับประชาชนชุมชนหรือระแวก
ใกล้เคียงในทุกชุมชน

3) ด้านความสัมพันธ์ของสังคม

ควรสร้างกิจกรรมเพื่อให้เกิดการสร้างความรู้จัก และความสัมพันธ์ของประชาชนชุมชน หรือ
ระหว่างชุมชน

4) ด้านสิ่งแวดล้อม

ควรจัดหน่วยงานที่มีความรู้หรืออาสาสมัครทางด้านสิ่งแวดล้อมเข้ามาให้ความรู้แก่ประชาชน
ชุมชนเพื่อสร้างแนวทางและแนวความคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่างๆ

ควรจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ และแสดงให้เห็นถึงผลที่แท้จริงในการร่วมมืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
เพื่อชุมชน และสังคม

บรรณานุกรม

กาจพงษ์ ทองวัช. (2540). **คุณภาพชีวิตของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม: ศึกษาในคณอุตสาหกรรม**

บางปู. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2555). **การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล**. พิมพ์ครั้งที่ 20 กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกษม จันทรแก้ว. (2540). **วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พระสมชาย จนทสาร์ (ณัดกิจตระกูล). (2562). **บทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน
สุฤดี แขวงท่าแร่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**
ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, เมษายน 6). ราชกิจจานุเบกษา, 134(40ก), 2560: 17-18.
- สุชาติ ทะเลเล็ก. (2562). **คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.**
- อนรรฆ อีสเฮาะ (2562). **คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภเทพา
จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**
- Constitution. (2017, April 6). Government Gazette, 134(40k): 17-18. (in Thai)
- Dean. (1985). **Essential of Psychological Testing**. 5th ed. New York: Harper
- Ishoh. (2019). **Quality of life of people in Tambon Sakom Administrative Organization, Thepha
District, Songkhla Province**. Prince of Songkla University, Songkhla. (in Thai)
- Khokma, Y. & Ratchatapibhunphob, P. (2020). **People's quality of life in relation to community
attachment at NamPad District, Uttaradit**. SuanDusit Graduate School Academic
Journal, 16(1): 191-209. (in Thai)
- OECD. (2011). **Thailand: Key Issues and Policies**. OECD Studies on SMEs and Entrepreneurship.
OECD Publishing.
- Peace, S. M. (1990). **Researching social gerontology: Concepts, methods, and issues**.
London: SAGE.
- The WHOQOL Group. (1994). **Development of the WHOQOL: Rationale and Current Status**.
International Journal of Mental Health, 23(3): 24-56.
- UNESCO. (1981). **Quality of life. An Orientation of Population Education**. Bangkok: UNESCO